

CAMINOS DE PEREGRINACIÓN AL SANTUARIO de la FRANQUEIRA

[Links.](#) [Historia](#)

- El Santuario-Monasterio de Santa María de la Franqueira, continúa siendo hoy el principal centro de devoción Mariana de Galicia.
70 Parroquias del entorno, entre los ríos Miño y Lerez, acuden cada año en peregrinación por Pascua de Pentecostés y 8 de Septiembre, celebración del natalicio de la Virgen María portando las imágenes, estandartes y Cruces Procesionales de cada Santuario.

Las Comitivas parten de los lugares más apartados de la provincia y se suman a las que esperan en las Parroquias colindantes, donde ejecutan un antiguo ritual de Reconocimiento y Respeto que se repite Parroquia tras Parroquia hasta formar una inmensa procesión que alcanza el Santuario de A Franqueira desde todos los puntos cardinales del País. 40.000 fieles se congregan cada vez con motivo de las celebraciones principales, siendo cada año mayor el número de Parroquias y Peregrinos que se suman a la Festividad. En 2015 el Santuario da Franqueira, queda incorporado a la asociación de “Ruta europea de abadías y lugares cistercienses” con sede en Citeaux, y que tiene el reconocimiento del Consejo de Europa.

- Atribuida la fundación del Monasterio a S Martiño de Dumio (+580), el término “Franqueira” significa en lengua germánica “*lugar dos homes libres ou homes francos, honrados*”. Los registros documentales y las donaciones en favor del Santuario se suceden en los siglos posteriores.

Alcanza la plenitud como Centro de Peregrinación a partir del S.XII, constituyendo una manifestación de Fé anterior incluso a la Tradición Jacobea. El Santuario de A Franqueira ha ejercido en el sur de Galicia igual función que el Sepulcro del Apostol en el Norte.

- **A Franqueira** ha sido también un importante nudo de comunicaciones que desde la antiguedad mas remota vincula los tráficos entre el Norte y el Sur de la Provincia entre los ríos Lima y Ulla, así como entre Nacente y Poniente, desde la Región del Ribeiro a la Costa Atlántica.

Cita con precisión la historiadora **Elisa Ferreira** en su trabajo “los Caminos Medievales de Galicia”, las antiguas Vías que atraviesan el alto de A Franqueira procedentes de Arbo, Crecente, Filgueira, Valeixe, Melón y A Cañiza, en dirección á Mondariz, Ponteareas y Tui, muchas de éllas de origen Romano.

Pero los Caminos de Peregrinación Marianos conducen tambien a otras vías de origen más remoto que vinculan los valles del Miño y Lima con los del Norte de La Provincia.

➤ [Poldras, Pasos, Pasaderas.](http://fernandezsendin.blogspot.com.es/2016/09/poldras-pasos-pasaderasreminiscencias.html) [\(Reminiscencias del Neolítico. Maximino Fernández Sendín\):](http://fernandezsendin.blogspot.com.es/2016/09/poldras-pasos-pasaderasreminiscencias.html)

Son los elementos arquitectónicos que estructuraban las veredas primitivas (solo aptas para el paso de personas y bestias) antes que las Comunidades Indígenas acometieran la construcción de puentes en lugares de mayor caudal, o que el intenso tráfico de carretas los hicieran necesarios.

La presencia de estas infraestructuras en el paso de los Ríos Tea y Deva en el entorno de A Franqueira, indican la antiguedad de éstas Vías de Comunicación y sugieren un intenso intercambio con las comarcas lindantes densamente pobladas desde el Neolítico, y en las que se asientan las Áreas Arqueológicas de Estacas-Berducido, Tourón, Cotobade, Campo Lameiro, Cuntis, etc.

Y necesariamente debemos preguntarnos tambien cual sería la conexión mágica o ritual que se manifiesta en las figuras gravadas, y que la Cristianización nos ha legado como una Senda de Cultos plenamente en vigor, que honran principalmente a Sta. María Madre de Dios, (Peneda-Gerés, as Neves, Franqueira, Tourón, Amil, Cuntis, Herbón,) y otros Patronazgos de advocación Femenina, como Santa Marta de Ribarteme, Sta Olaia de Batalláns, Sta Mariña de Aguas Santeas, etc. Se suman a estos los de Advocación Peregrina, como Santiago, San Cristobal, o San Roque, en Ribarteme, Covelo, e Mourentán, entre otros.

Otra interesante vía de Peregrinación llega desde el Norte por el Cordal da Serra do Suido, salpicado de lugares de enterramiento Neolíticos. Elisa Ferreira lo recoge con el nombre de “**Camiño Vreeiro**” (de “vereda”, en contraposición al topónimo Camiño Carreteiro), que en la Edad Media y posteriores fue utilizado como Camino de Contrabando para eludir los pesados Portazgos de los Caminos Reales. Continúa por A Graña, Maceira y Santiago de Covelo

LINKS

- <http://www.afranqueira.org/>
- http://www.turismo.gal/ficha-recurso?cod_rec=16040&ctre=261
- <http://www.galiciamaxica.eu/galicia/pontedevedra/franqueira/>
- <http://www.crtvg.es/tvg/a-carta/romaria-virxe-da-franqueira-1>
- <http://www.crtvg.es/informativos/miles-de-pessoas-reunense-na-romaria-das-pascuillas-na-franqueira-2065791>
- <https://www.youtube.com/watch?v=6cHnwjsj14o>
- <https://www.youtube.com/watch?v=oHCiFpwqlKI>
- <https://www.youtube.com/watch?v=vTslhzOCNgU>

[Historia do Santuario de A Franqueira.](http://www.afranqueira.org/?sec=21&lang=es) <http://www.afranqueira.org/?sec=21&lang=es>

Ano 431. Celébrase o Concilio de Nicea. Proclámase á Virxe María "Theotokos". O cristianismo venerará desde ese momento á Virxe María como Nai de Deus.

Ano 570. No "Parroquial Suevo" noméanse algunas parroquias do interior da Diocese, algunas delas moi preto da Franqueira, como por exemplo: Turedo (Touredo, parroquia de Luneda, limítrofe coa Franqueira); Tabudela (Taboexa, As Neves); Lucoparre (Lougares, Mondariz), Aureas (Areas, no arciprestado do Tea), Langetude (Languda, parroquia de Pías, Ponteareas) ... Polo que os historiadores manifestan a posible existencia de eremitas nesta zona como resultado da evanxelización. Algúns sosteñen que a fundación do cenobio da Franqueira débese ó Bispo S. Martiño de Dumio (+580). O termo Franqueira procede do xermano que significa o "lugar dos homes libres ou homes frances, honrados".

Ano 572. I Concilio de Braga. No listado de Bispos aparece Anila como Bispo de Tui

Ano 738. Invasións sarracenas capitaneadas por Aucupa. Conforme á tradición foi escondida a Imaxe da Virxe por medo á súa profanación.

Ano 947. Segundo unha tradición, San Rosendo, indo visitar á súa tía Dona Aragonta, fundadora do mosteiro de Salceda, parou na Franqueira e aquí preto tivo a visión da morte da súa tía.

Ano 1024. Invasións normandas.

Non hai constancia da data en que se atopa a imaxe no "coto da vella". O sorprendente é que segue a ser a "tradición" que se transmite de pais a fillos e que ten o seu senso catequético e devocional. Sabemos de certo que foi venerada nunha ermida e trasladada moi posteriormente ó mosteiro cisterciense e que é unha das advocacións más antigas de Galicia. A conservación da "tradición" de saír en procesión a Virxe nun carro de labranza fai referencia a este fito.

9 de xuño de 1056. O Rei Fernando I realiza unha serie de doazóns ó mosteiro "in ipsa villa francaria", sendo abade Alvito.

Ano 1069. Restablecemento da Sede episcopal en Tui.

Xuño de 1147 o rei Alfonso VII confirma en favor do abade Odoario e os seus monxes os dereitos das posesións herdadas de antigo e engadindo o privilexio do coto para o territorio circundante do mosteiro.

S. XII Gran impulso da devoción mariana promovida polos monxes cistercienses.

Ano 1243. Pedro Eanes, escudeiro, veciño de Santiago de Compostela deixa en testamento a favor da Virxe da Franqueira doazóns de animais e cereais. "dez talegas de trigo, dez talegas de centeno, cinco carneiros, vinte galiñas e dous bois"

Ano 1293. O mosteiro incorpórase á reforma cisterciense. A opinión xeralizada é que o mosteiro constrúese gracias ás esmolas dos devotos da Virxe.

1335. Conta unha tradición, moi fundada, que Isabel de Aragón, "A Raíña Santa de Portugal", pasou polo Santuario da Franqueira peregrinando a Santiago de Compostela.

Ano 1343. Construcción da portada románica, tal e como consta na inscripción do lintel e que cita a Frei Gonzalo Primo.

1348. D. Nuño Fernández de Bendaña, arcediano de Raíña na Igrexa de Santiago de Compostela, lega cen "maravedíes curtos a Santa María da Franqueira".

19 de decembro de 1361. Johan Gomes, fillo de Gómez Lourenzo de Avión e de Tereixa Afonso, escudeiro de Ribadavia deixa en testamento "yr en romaría por min hum home ou moller con oferta e con candeas a Santa María da Franqueira".

S. XIV. D. Payo Sorrodea e Soutomaior, Señor de Salvaterra, dona ós monxes cistercienses os cotos da Franqueira, Cebreiro, Huma, Sendín e Pintelos, con toda a xurisdicción civil e criminal. Son entregadas en agradecemento polos favores recibidos da Virxe e para encomendarse á súa protección el e maila súa muller Inés de Castro. Estas doazóns foron confirmadas por Xoan I e Enrique III.

1449: María Anes, viúva de Gonzalo da Costa, fai doazón do lugar de Fraguas, en Santiago de Parada.

Constanza Alfonso, viúva de Alonso de Salgueiro, veciña de Monzón, fai doazón do lugar de Lueda e Salgueiro coas súas herdades, casas e devesas.

1455: Únese ó mosteiro o beneficio de San Andrés de Huma, facendo a doazón do coto dona Mencía Gómez, filla de Gómez Pérez Serraza.

8 de xaneiro de 1463: Testamento en Lugo de Roi Domínguez, zapateiro, no que se dispón que se enví "hun home en romaría a Santa María de Guadalupe et outro home a Santa María de Franqueira". (A Gudalupe á que se refire é a de Extremadura)

24 de novembro 1481. O Bispo D. Diego de Muros incorpora á Franqueira o mosteiro de Casteláns coa facenda, propiedades, rendas, dezmos e pertenzas anexas.

16 de agosto de 1521. Ingreso do mosteiro á congregación de Castela. Posteriormente perde a categoría de abadía pasando a ser presidencia.

Ano 1562. Realízase a cruz parroquial. Consta unha inscripción que di "mando azer esta obra fray Leonardo. Año 1.562".

Ano 1572. O conde de Salvaterra intenta que o mosteiro recupere o título abacial, pero sen conseguiu.

En data incerta D. Pedro González, veciño de Tui, entrega unha doazón no lugar de Fornos na devandita cidade.

Ano 1594. Primeiras Constitucións da Cofradía do Santísimo e da Nosa Señora nos tempos de Frei Antonio Giráldez de Ulloa.

Ano 1656. Frei Nicolás Robles escribe o tumbo da Franqueira con toda a historia do mosteiro. Consérvase no Arquivo Histórico Nacional de Madrid xunto a outros documentos levados alá despois da desamortización.

1689-92: Fanse diversas obras no mosteiro, como son, o corredor, a cociña, refectorio, varias celadas, así como tamén na igrexa: o retábulo, o sagrario e unha imaxe do Resucitado.

10 de xaneiro de 1694: Constitucións da Confradía do Santísimo e a Nosa Señora nos tempos de Frei Matías Pastor. Recolle moitas curiosidades sobre as danzas que se realizan na procesión da Virxe.

Ano 1699. Ampliación do ábside da Igrexa, coa súa bóveda. Embelécese o presbiterio cun retablo do que se conservan as imaxes dos fundadores cistercienses. Substituiríase por un baldaquino barroco

1704. Marcos de Orozo realiza un gravado da Nosa Señora da Franqueira dedicado ó P. Frei Antonio de Fuenmaior, ministro xeral da orde cisterciense. Un exemplar pode contemplarse no Museo Provincial de Pontevedra.

1740: Renóvanse algúns artigos das constitucións das Confradías.

1740. Publicíase en Madrid "Compendio histórico de las Milagrosas Imágenes de María Santísima que se veneran en los más célebres santuarios de España", escrito polo P. Juan de Villafañe, S.J. Chega ata nós unha reimpressão publicada en Lérida no ano 1877. No tomo terceiro adícase un capítulo á Nosa Señora da Franqueira.

1750: No censo do Marqués de Ensenada recóllese a vida da Vila, na que, había naquela a hospedería monacal, a botica, catro mesóns, sastre, ferreiros de cabalos, oito arrieiros de viño do Ribeiro, dous "traficantes" que traían os lenzos de telas desde Madrid.

1759: Consta nesta vila, sendo camiño de Castela, a existencia dunha posta de correos.

Ano 1765: Colócase a campá pequena

Ano 1828: Visita o mosteiro de A Franqueira o Príncipe de Saxonia D. Ederico de Est, segundo consta nos gastos da comida que se fixo á comitiva e hóspedes que o acompañaron.

3 de novembro de 1833: Primeiro entero no Cemiterio parroquial. Este constrúese na antiga ermida da Nosa Señora, no lugar do Santo Cristo.

Ano 1835. Desamortización de Mendizábal, expulsión dos monxes e ruína do mosteiro.

Ano 1858. Colócase a campá mediana sendo párroco D. Domingo Garrido Costal.

Ano 1868: O párroco D. Francisco M. Areal merca en facenda de Pontevedra as ruínas do antigo mosteiro da Franqueira polo prezo de 1.600 reais.

1 de agosto de 1880: D. Francisco M. Areal, ó ser trasladado como párroco para Guillade, doa o antigo mosteiro coas súas reformas á igrexa da Franqueira.

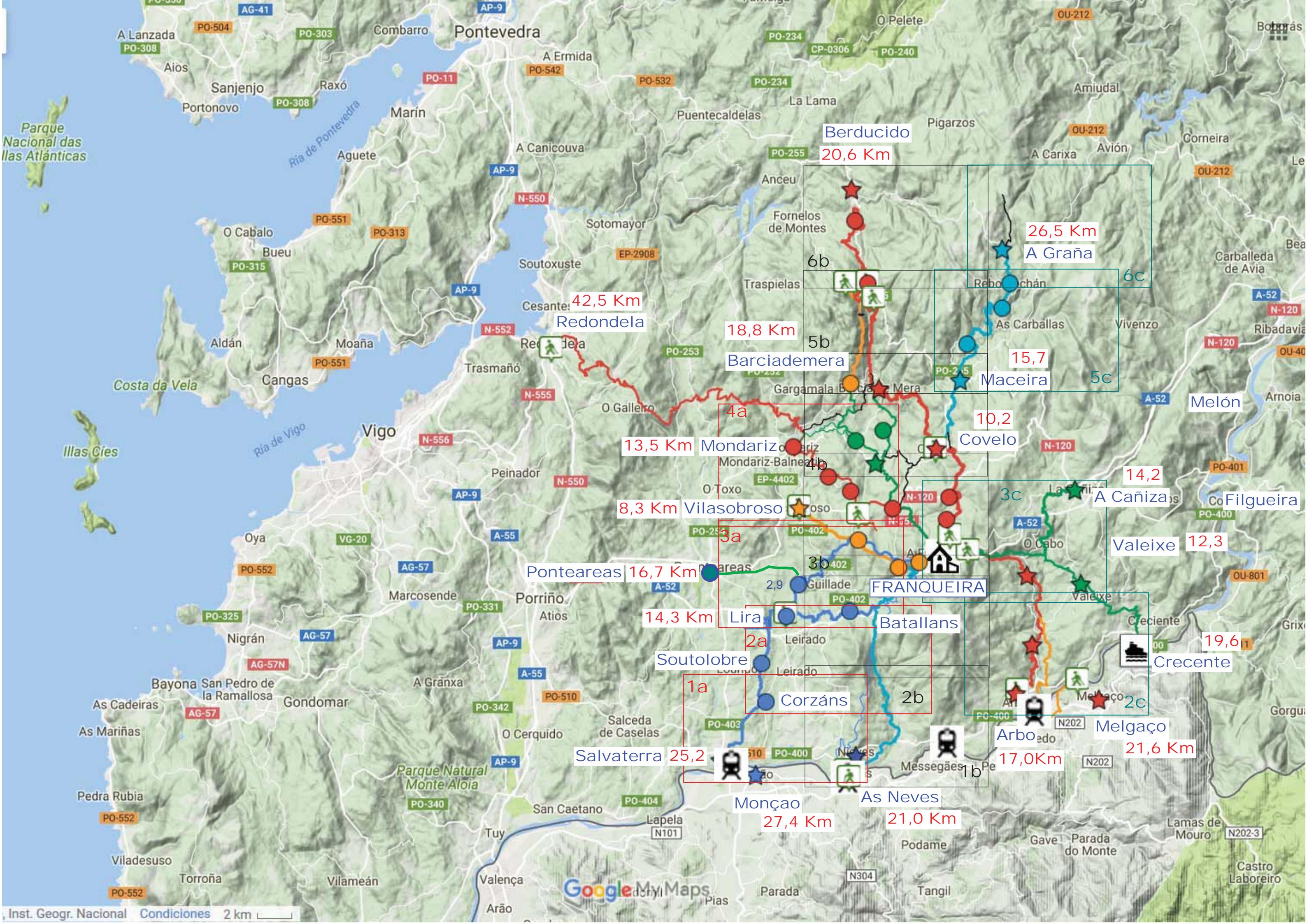
Abril 1883: O mestre canteiro Ignacio Cerviño Quinteiro realiza a reconstrucción da bóveda do altar que ameazaba ruína.

Ano 1888: Colócase a campá grande. Fundiuse en Braga, Portugal, nos talleres de Narciso Antonio da Costa, sendo párroco D. José Gil Rodríguez. o seu custo foi de 6.8733 reais e os dereitos e paso do Miño 603.

Ano 1893: Solicítase construir unha nova torre na igrexa. Encárgase a obra a D. Ignacio Cerviño Quinteiro

Ano 1895: Finalízase a torre da igrexa

2015: O santuario da Franqueira, antigo mosteiro cisterciense, queda incorporado á asociación da "Ruta europea de abadías e lugares cistercienses" coa súa sede en Citeaux, e que ten o recoñecemento do Consello de Europa.

Caminos de Berducido

